

Nr 161.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten m. m.; given Stockholms slott den 5 mars 1954.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

G. E. Sträng.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen anmäles medelsbehovet med anledning av att Kungl. Maj:t delvis tagit i anspråk riksdagens fullmakt att under budgetåret 1953/54, därest arbetsmarknadsläget så påfordrar, inom ramen av ett belopp av 300 miljoner kronor meddela beslut om utförande av arbeten, för vilka anslag är uppförda å allmän beredskapsstat för budgetåret 1950/51. Vidare anmäles frågan om ytterligare medel till beredskapsarbeten m. m. under innevarande budgetår. Å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 föreslås anslag med sammanlagt 51 500 000 kronor.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 mars 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med cheferna för försvars-, kommunikations- och finansdepartementen samt statsrådet Hjalmar Nilson anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Sträng, följande.

Med anledning av propositionen 1953: 60 har riksdagen bemyndigat Kungl. Maj:t att under budgetåret 1953/54, därest arbetsmarknadsläget så påfordrar, inom ramen av ett belopp av 300 milj. kronor meddela beslut om utförande av arbeten, för vilka anslag är uppförda å allmän beredskapsstat för budgetåret 1950/51 (statsutsk. utl. 1953: 100, rd. skr. 1953: 225). Såsom tidigare anmälts för riksdagen (V ht 1954 s. 123) har Kungl. Maj:t delvis utnyttjat den sålunda lämnade finansfullmakten. Kungl. Maj:t har den 6 och 13 november 1953, den 18 december 1953 samt den 8 januari 1954 efter framställning från arbetsmarknadsstyrelsen bemyndigat styrelsen att disponera och utbetala ett sammanlagt belopp av 28 200 000 kronor för igångsättande av särskilda arbeten i sysselsättningsfrämjande syften. Vidare har Kungl. Maj:t beviljat lån till anordnande av allmänna samlingslokaler, som ansetts böra komma till stånd av sysselsättningspolitiska skäl, till ett belopp av 1 031 750 kronor.

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. 13/2 1954) lagt fram förslag om medelsanvisning å tilläggsstat dels med anledning av finansfullmaktens utnyttjande och dels till förstärkning av riksstatsanslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.

Beträffande händelseförloppet på arbetsmarknaden sedan budgetårets ingång samt utsikterna för den närmaste tiden anför arbetsmarknadsstyrelsen följande.

Sysselsättningen under andra halvåret 1953 var i stort sett god. Vissa nya problem uppstod dock vid omplaceringen av den arbetskraft, som friställts vid driftsinskränkningar eller i säsongyrkena. Industrien hade fyllt sitt behov av arbetskraft. Järnbruken, som vintertid tidigare utgjorde en

viktig arbetsreserv för säsongarbetslösa från andra yrkesområden, hade knappast något ytterligare behov av okvalificerad arbetskraft och samma förhållande rådde inom verkstadsindustrien. Storskogsbruket hade alltmer övergått till kontinuerlig sysselsättning och kunde inte mottaga säsongarbetslösa i samma omfattning som tidigare. Den mättnad, som uppstått på arbetsmarknaden, återspeglades i omsättningen på arbetskraft. Rörligheten hade minskat, och efterfrågan på ny arbetskraft hade avtagit. Sålunda var enligt socialstyrelsens undersökningar antalet inom samtliga industrigrupper under en vecka i november månad avgångna arbetare (innefattande såväl avskedadé och permitterade arbetare som sådana vilka slutat sin anställning på eget initiativ) 1953 0,3 % mot 0,5 % 1952 och 0,7 % 1949—1951. Hos arbetsförmedlingen anmälda lediga platser utgjorde under 1953 1 180 000 mot 1 230 000 år 1952 och 1 450 000 år 1951. Arbetslösheten inom fackförbunden var enligt tillgänglig statistik (oktober 1953) under hösten ungefär densamma som föregående år. Antalet hjälpsökande arbetslösa var under november—december 1952 5 283 och under november—december 1953 7 719.

Enligt arbetsförmedlingens månatliga uppgifter angående arbetslösa arbetsökande personer uppgick antalet arbetslösa i mitten av juli till 10 700 och i december till 27 600. I januari 1954 steg antalet till 44 500. Vid en jämförelse månad för månad med motsvarande perioder föregående år befanns, att siffrorna genomgående voro högre med undantag för december och januari månader, då antalet arbetslösa under de båda åren var av lika omfattning.

Genom den under hösten rådande synnerligen lämpliga väderleken genomfördes skördearbetet inom jordbruket rekordartat snabbt. Inom storskogsbruket med dess numera kontinuerliga drift utfördes sommaravverkningar i ovanligt stor omfattning. På grund av bl. a. utdragna prisförhandlingar om leveransvirket och bristen på vinterföre påbörjades icke avverkningarna inom bondeskogsbruket förrän relativt sent, varför det uppstod arbetslöshet bland skogsarbetarna i trakter med övervägande bondeskog. I november voro icke mindre än 1 600 och i december 1 300 som skogsarbetare anmälda personer arbetslösa hos arbetsförmedlingen.

Inom verkstadsindustrien hade läget stabiliserats. Vad angår skogsindustrien hade produktionen undergått en betydlig ökning, vilken jämte den i vissa fabriker införda kontinuerliga driften medfört en återintagning av tidigare permitterad personal. Den livliga byggnadsverksamheten gav snickerifabrikerna en god sysselsättning. Boardfabrikerna syntes fortfarande ha en i förhållande till efterfrågan för stor kapacitet. Inom textil- och beklädnadsindustrierna fortgick stabiliseringen och enligt socialstyrelsens sysselsättningsstatistik hade antalet arbetare i november 1953 ökat med 3,6 % jämfört med siffrorna för fjolåret. Efterfrågan inom sistnämnda industrier minskade dock under november och december, då vissa företag rapporterade avsättnings-svårigheter.

För byggnadsfacket präglades hösten av synnerligen gynnsamma väderleksförhållanden och arbetslösheten inom byggnadsfackförbunden var under oktober—december betydligt lägre än under motsvarande tid 1952. Under januari 1954 inträdde dock säsongarbetslöshet av i det närmaste samma omfattning som under januari 1953. Arbetslösheten omfattade främst grovarbetare- och målarefacken samt dessutom anläggningsfacket inom vilket statens järnvägar intill början av februari permitterat över tusentalet man och vägförvaltningarna i landet något större antal än föregående år.

Vid beredskapsarbetena nedbringades arbetsstyrkan under sommaren och den tidiga hösten till ett minimum för att därefter ökas under senhösten. Så-

Lunda sysselsattes i november 805 man och i december 1 070 man för att i mitten av januari 1954 ökas till 1 240 man, varav något mer än en tredjedel enbart i Norrbottens län. Vid övriga ställiga och statsunderstödda arbeten som igångsatts i arbetsmarknadsreglerande syfte, har sysselsättningen undergått ungefär motsvarande förändringar. I dylika arbeten voro i november och december månader sysselsatta 1 000 respektive 1 500 man. Antalet understödsdagar hos de erkända arbetslöshetskassorna utgjorde under september—oktober 1953 266 500 mot 215 700 1952 och 84 800 1951 eller per medlem 1953 0,25, 1952 0,18 och 1951 0,07. Högsta stegringen redovisas hos Vågarbetareförbundet och Skogs- och Flottningsarbetareförbundet. I det senare fallet utgjorde siffrorna 8 650 1953, 2 216 1952 och 1 600 1951 eller per medlem 0,34, 0,10 och 0,08. Även för Byggnadsarbetareförbundet föreligger en mindre stegring jämfört med 1952. Antalet genom arbetslöshetsnämnderna hjälpta arbetslösa visar även en stegring under år 1953 jämfört med 1952. Sålunda var årsmedeltalet dagunderstöd 1953 638 mot 196 1952 och årsmedeltalet för genom arbetslöshetsnämnderna hjälpta arbetslösa 1953 2 700 mot 1 400 1952.

Rörande utvecklingen under tiden den 1 januari—den 30 juni 1954 torde arbetsmarknaden för storskogsbrukets del komma att karakteriseras av tidigt slutförda vinterdrivningar, om i sammanhanget bortses från de landsdelar, som drabbats av stormfällningarna. Genom att sommarhuggningarna bedrivits med stor arbetsstyrka och huggningar under hösten fortsatt under gynnsamma väderleksförhållanden, har det uppgjorda avverkningsprogrammet på vissa håll slutförts redan under januari månad. Bondeskogsbrukets avverkningar påbörjades emellertid icke i någon större utsträckning före stormfällningarna och torde nu genom det ökade utbudet av virke härrörande från den stormfällade skogen bli mindre omfattande på andra platser i landet. Arbetskraft hade i stor omfattning kunnat överföras från de av stormen icke berörda landsdelarna till mellansverige. Enbart genom arbetsförmedlingens medverkan hade över 3 000 man anvisats arbete och därjämte hade inom det berörda storskogsbruket överförts betydande arbetsstyrkor. Ehuru arbetsförmedlingarna kunnat överföra 500 man från Norrbottens län och 400 man från Västerbottens län samt ett betydande antal från mellersta Norrland och från Värmland och norra delen av Kopparbergs län till de stormhärjade områdena, torde vinterdrivningarna i de förstnämnda länen kunna komma att avslutas ovanligt tidigt. Detta förhållande kan komma att nödvändiggöra sysselsättningsarbeten för den mera lokalt bundna arbetskraften.

Stormfällningarna kunna medföra en ökad sysselsättning vid sågverken både i berörda områden och i de delar av landet, vartill virket transporteras. Viss omdisponering i lokalt hänseende av mindre sågverk med ty åtföljande överföring av arbetskraft från norrlandslänen till mellansverige torde kunna bli en ytterligare följdverkan av stormfällningarna.

Inom industrien i övrigt väntas icke de närmaste månaderna medföra någon försämring i sysselsättningsgraden. Den arbetslöshet, som råder inom byggnads- och anläggningsfacken, kan antagas utgöra bottenläge, och en såsonguppgång kan väntas redan under instundande månad. Efter april månads utgång bör hög sysselsättning kunna förutses för detta arbetsområde; möjligen med undantag för byggnadsgrovarbetarna i vissa delar av landet.

Förutom i vissa områden av Norrland, där vinterdrivningarna inom skogsbruket kunna väntas bli avslutade före såsonguppgången inom byggnads- och anläggningsverksamheten, torde sysselsättningsarbeten i begränsad omfattning komma att erfordras efter april månads utgång främst för den äld-

re, mera svårplacerade arbetskraften. Justerings- och färdigställningsarbeten kunna av trafiktekniska skäl behöva pågå även under våren och försommaren vid vissa under vintern bedrivna vägarbeten.

För att möta de sysselsättningssvårigheter, som kunna uppstå vintern 1954/55, böra vissa förberedelsearbeten bedrivas under sensommaren och förhösten 1954. Det är bland annat möjligt, att lokal arbetslöshet nästa år uppkommer inom de områden, där stormfällningarna gått så hårt fram, att några skogsavverkningar icke komma att utföras under de närmaste åren.

Såsom i det föregående anförts, bedömer styrelsen arbetsmarknadsläget under första halvåret 1954 komma att kräva fortsatta arbetsreglerande åtgärder. Den under vintern rådande arbetslösheten torde nå sin kulmen under mars månad, då ett sysselsättningsbehov kan beräknas uppkomma för cirka 4 500 arbetslösa.

Den enligt arbetsmarknadsstyrelsens bedömning sannolika utvecklingen med avseende på sysselsättningsbehovet framgår av följande sammanställning, vari det uppskattade antalet arbetslösa fördelats på beredskapsarbeten och sådana allmänna arbeten för vilka utgifterna bestrides av medel, som avsatts för arbetsmarknadsändamål.

Månad	Antal arbetslösa	
	Beredskapsarbeten	Allmänna arbeten
Januari	1 300	1 300
Februari	2 000	1 700
Mars	2 500	2 000
April	2 000	1 800
Maj	1 200	1 200
Juni	500	500

Arbetsmarknadsstyrelsen har härefter behandlat anslagsfrågorna. Styrelsen har upplyst, att av de med anlitan av finansfullmakten till styrelsens förfogande ställda medlen t. o. m. den 31 december 1953 genom dispositionsbeslut utnyttjats ett belopp av 7 293 000 kronor. Därav hade vid nämnda tidpunkt ca 226 000 kronor betalats ut. Såväl de dispositionsmässiga som de kassamässiga behållningarna framgår av en till detta protokoll såsom bilaga fogad sammanställning, vars anslagsrubriker också i stort anger karaktären av de arbeten, varom beslut fattats.

Arbetsmarknadsstyrelsen har vidare anförts, att utöver den behållning som sålunda står till förfogande för beredande av sysselsättning åt friställd arbetskraft under återstående del av budgetåret, även finnes vissa outnyttjade medel under de tilläggsstatsanslag, vilka anvisades till täckande av dispositionerna å beredskapsstat under budgetåret 1952/53. Dessa anslag har jämlikt riksdagens beslut förbehållits arbetsmarknadsreglerande åtgärder. Sammanlagt fanns den 31 december 1953 — bortsett från anslaget till lån till allmänna samlingslokaler — 1 370 368 kronor odisponerade under tilläggsstatsanslagen. Därtill kom en kassamässig behållning av ca 8 783 000 kronor.

Den 31 december 1953 stod sålunda till förfogande för sysselsättningsarbeten ett odisponerat belopp av (1 370 000 + 28 200 000 — 7 293 000)

22 277 000 kronor samt, om även den disponerade ehuru icke kassamässigt ianspåktaga behållningen medräknas, sammanlagt 38 127 000 kronor. Under perioden den 1 januari—den 15 februari 1954 har ytterligare belopp disponerats av arbetsmarknadsstyrelsen under såväl beredskapsstats- som tilläggsstatsanslagen. Dispositionerna under denna period uppgår till 11 507 000 kronor.

För sysselsättningsarbeten (ej beredskapsarbeten) beräknar arbetsmarknadsstyrelsen ett medelsbehov av ca 33 000 000 kronor. Någon förstärkning av de medel, som disponeras av styrelsen för ifrågavarande ändamål, erfordras sålunda icke, anför styrelsen, utan en besparing skulle kunna göras med (38 127 000 — 33 000 000) 5 127 000 kronor. Då de medel, varom nu är fråga, genom verkställda dispositionsbeslut är knutna till särskilda ändamål, anser styrelsen sig dock icke kunna föreslå någon reducering av till förfogande ställda medel.

Arbetsmarknadsstyrelsen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för täckande av enligt finansfullmakten ianspåktaga medel å tilläggsstat anvisa anslag om sammanlagt 31 200 000 kronor, varvid för lån till allmänna samlingslokaler inräknats 3 000 000 kronor. Styrelsen föreslår följande anslag, nämligen

	Kronor
<i>å driftbudgeten</i> under sjätte huvudtiteln:	
<i>Vissa vägbyggnadsarbeten, reservationsanslag</i>	11 500 000
<i>Bidrag till byggande av vägar och gator, reservationsanslag..</i>	1 500 000
<i>Bidrag till anläggningar för vattenförsörjning och avlopp, reservationsanslag</i>	3 000 000
<i>å kapitalbudgeten:</i>	
Statens affärsverksfonder:	
<i>Statens järnvägars fond</i>	3 200 000
Försvarets fastighetsfond, arméns delfond:	
<i>Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen, investeringsanslag</i>	191 000
<i>Vissa byggnadsarbeten för armén, investeringsanslag</i>	350 000
Försvarets fastighetsfond, marinens delfond:	
<i>Vissa byggnadsarbeten för marinen, investeringsanslag</i>	350 000
Försvarets fastighetsfond, befästningars delfond:	
<i>Vissa ammunitionsförråd, investeringsanslag</i>	1 065 000
<i>Uppställningsplatser för radarstationer, investeringsanslag..</i>	530 000
<i>Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier, investeringsanslag</i>	764 000
<i>Anordnande av vissa förråd för marinen m. m., investeringsanslag</i>	410 000
<i>Övriga befästningsarbeten, investeringsanslag</i>	5 340 000
Fonden för låneunderstöd:	
<i>Lån till anordnande av allmänna samlingslokaler, investeringsanslag</i>	3 000 000.

Beträffande reservationsanslaget till **Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.**, vilket anslag för innevarande budgetår är uppfört med 21 000 000 kronor, har arbetsmarknadsstyrelsen bl. a. anfört, att styrelsen, då den numera är i tillfälle att bättre kunna förutse utvecklingen på arbetsmarknaden under första halvåret 1954, finner det erforderligt att beräkna ytterligare medel under anslaget. Anledningen härtill är huvudsakligen, att styrelsen i arbetsmarknadsreglerande syfte funnit nödvändigt att anordna beredskapsarbeten i stället för sysselsättningsarbeten. Därjämte har i enlighet med Kungl. Maj:ts direktiv anslaget belastats med utgifter för steninköp i en utsträckning, som styrelsen icke haft anledning beräkna. Utgifterna under tiden den 1 juli—den 31 december 1953 jämförda med styrelsens tidigare beräkning av utgifterna för hela budgetåret 1953/54 framgår av följande sammanställning.

	Arbetsmarknadsstyrelsens beräknade utgifter för budget- året 1953/54 ¹	bokförda utgifter för tiden den 1 juli—31 december 1953
Beredskapsarbeten	16 716 000	7 730 000
Arkivarbeten, musikerhjälp m. m.....	5 000 000	1 613 000
Statliga steninköp	—	3 275 000
Kontantunderstöd m. m.	250 000	308 000
Bidrag till detaljplanering	100 000	—
Resebidrag till arbetslösa.....	10 000	2 000
Understöd åt sjömän	60 000	2 500
	Säger kronor 22 136 000	12 930 500
	Intressentbidrag ./ 700 000	./ 195 000
	Summa kronor 21 436 000	12 735 500

Under anslaget disponerade ehuru icke utbetalade belopp uppgick den 31 december 1953 till 20 191 660 kronor, som fördelade sig på olika slag av arbeten enligt följande sammanställning.

	Av arbetsmarknads- styrelsen dispone- rade ej utbetalade belopp per den 31 de- cember 1953.
Statliga beredskapsarbeten i arbetsmarknadsstyrelsens regi	5 471 234:77
Statliga beredskapsarbeten i annan myndighets regi	10 030 964:23
Statskommunala beredskapsarbeten	4 263 476:05
Färdigställningsarbeten	425 985:54
	Summa kronor 20 191 660:59

Med bortseende från å tilläggsstat för budgetåret 1952/53 anvisade medel, vilka i det föregående inräknats bland övriga tilläggsstatsanslag för nämnda budgetår, har sålunda, anför styrelsen, den 31 december 1953 utbetalats resp. disponerats ett sammanlagt belopp av 32 927 000 kronor under reservationsanslaget till **Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.**

¹ Se V ht 1953 s. 121.

För senare hälften av budgetåret 1953/54 beräknar styrelsen att ytterligare dispositioner om tillhoppa 16 500 000 kronor erfordras. De totala engagementen under anslaget innebär ett formellt anslagsöverskridande av 11 027 000 kronor redan vid kalenderårsskiftet. Liknande anslagsöverskridanden har även förelegat under tidigare räkenskapsår. I sina petitaframställningar avseende föregående budgetår har arbetsmarknadsstyrelsen ansett sig endast behöva räkna med verkställda utgifter och icke med dispositionsmässigt ianspråktagna belopp dels på grund av att utgående reservationer till fullo täckt de sammanlagda engagementen och dels emedan möjlighet ofta saknats att vid resp. budgetårs utgång bestämma den tidpunkt, då nedlagda och oavslutade beredskapsarbeten ånyo komme att återupptagas. Med beaktande av den avvägning mellan sysselsättningsarbeten och beredskapsarbeten, som styrelsen ansett sig böra göra under innevarande budgetår, samt med hänsyn till bortfallet av den betydande reservation, som tidigare fanns under anslaget, har styrelsen i detta sammanhang ansett sig inom anslagets ram böra medräkna verkställda dispositioner. (Utbetalningarna för beredskapsarbeten under första halvåret 1954 beräknar styrelsen till 19 000 000 kronor.)

De slutliga utgifterna för steninköp under budgetåret beräknar styrelsen till 5 275 000 kronor. Vidare har styrelsen den 20 november 1953 anbefallts att till Lesjöfors AB utbetala 200 000 kronor från ifrågavarande anslag. Beträffande övriga utgiftsslag under anslaget bedömer arbetsmarknadsstyrelsen tidigare gjorda beräkningar komma att överensstämma med kostnadsutvecklingen under budgetåret. För senare hälften av innevarande budgetår beräknar styrelsen därför, bortsett från sistnämnda utgiftsslag, ett medelsbehov av $(20\,192\,000 + 16\,500\,000 + 5\,275\,000 + 200\,000)$ 42 167 000 kronor. Med frånräkning av under anslaget tillgängliga medel för beredskapsarbeten $(16\,716\,000 - 7\,730\,000)$ 8 986 000 kronor, erfordras alltså enligt styrelsens beräkning ytterligare $(42\,167\,000 - 8\,986\,000)$ 33 181 000 kronor till täckande av såväl verkliga utgifter som gjorda dispositioner under anslaget.

Vid sin bedömning av medelsbehovet för arbetsmarknadsreglerande åtgärder har styrelsen i det föregående begränsat sig till att täcka det medelsbehov, vilket styrelsen utifrån såväl tidigare erfarenheter som erhållna uppgifter rörande dagsläget funnit anledning att räkna med. Styrelsen vill dock framhålla svårigheterna att verkställa annat än ungefärliga beräkningar. En lokal förskjutning inom ett näringsområde kan helt kasta omkull verkställda kalkyler. Då det torde vara önskvärt att finansfullmakten icke ytterligare behöver utnyttjas under budgetåret, finner styrelsen försiktigheten bjuda, att en särskild post anvisas såsom allmän reserv under anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. Såsom motivering härför anföres vidare, att medel bör kunna ställas till styrelsens disposition för bestridande av sådana utgifter, som kan komma att bli nödvändiga för vidtagande av förberedelsearbeten under tredje kvartalet 1954 till mötande av nästa vinters arbetsmarknadsproblem. Därjämte kan i likhet med föregående år skilda sysselsättningsfrämjande åtgärder behöva vidtagas under augusti och september månader.

Styrelsen erinrar, att den i skrivelse den 26 juni 1953 föreslagit att till beredskapsarbeten skall få hänvisas arbetslösa, som är anmälda hos arbetsförmedling men icke hos arbetslöshetsnämnd. Ifrågavarande förslag har upptagits av departementschefen i 1954 års statsverksproposition. Därest riksdagen skulle antaga propositionen i denna del, avlägsnas i allt väsentligt existerande olikhet mellan hänvisningsförfarandet till beredskapsarbeten och s. k. sysselsättningsarbeten. För den skull förutsätter styrelsen, att den allmänna reserven under arbetslöshetsanslaget vid bifall till förslagen även skall kunna användas såsom förstärkning av de anslag, vilka är uppförda å allmän beredskapsstat för budgetåret 1950/51, i den mån dessa tages i anspråk för utförande av arbeten till vidmakthållande av en jämn sysselsättning.

För ändamålen beräknar styrelsen ett belopp av 10 000 000 kronor under anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. Styrelsen förutsätter att detta belopp ställes till styrelsens disposition efter särskilda Kungl. Maj:ts beslut.

Arbetsmarknadsstyrelsen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å tilläggsstat för budgetåret 1953/54 under reservationsanslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. anvisa (33 181 000 + 10 000 000) 43 181 000 kronor.

Departementschefen.

Såsom framgår av arbetsmarknadsstyrelsens redogörelse har läget på arbetsmarknaden innevarande budgetår gjort det nödvändigt att liksom under budgetåret 1952/53 i arbetslöshetsbekämpande syfte anordna särskilda arbeten. Dessa har utgjorts dels av beredskapsarbeten till vilka medel utgått från anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. dels ock särskilda sysselsättningsarbeten som finansierats genom utnyttjande av den av riksdagen lämnade finansfullmakten. Jämfört med budgetåret 1952/53 föreligger den skillnaden att under de fem första månaderna av innevarande budgetår antalet sysselsatta i beredskaps- och sysselsättningsarbeten var sammanlagt betydligt högre. Under det månadsgenomsnittet sysselsatta under de fem första månaderna 1952/53 var ca 400 var det samma månader 1953/54 ca 1 700. För december och januari månader resp. budgetår har antalet sysselsatta i stort sett varit lika. Under februari månad innevarande budgetår har emellertid antalet sysselsatta varit drygt tusentalet lägre än föregående budgetår. Det antal man som behöver sysselsättas i beredskaps- och sysselsättningsarbeten under den återstående delen av budgetåret är givetvis omöjligt att exakt ange. Situationen på arbetsmarknaden även för den återstående delen av budgetåret synes bli sådan, att vissa arbetslöshetsbekämpande åtgärder kräves. Många tecken tyder emellertid på att situationen för de närmaste månaderna kan bedömas gynnsammare än motsvarande tid föregående år. Arbetsmarknadsstyrelsen har också räknat med ett betydligt lägre totalt antal sysselsatta i beredskaps- och sysselsättningsarbeten för den återstående delen av innevarande budgetår jämfört med samma tid förra året. Det större antalet sysselsatta i början av innevarande budgetår i jäm-

förelse med föregående budgetår motväges alltså av ett lägre antal sysselsatta i slutet av budgetåret. Totalt synes man böra räkna med att utgifterna för arbetslöshetsbekämpande åtgärder innevarande budgetår i stort sett blir lika med utgifterna under budgetåret 1952/53.

En principiell skillnad mellan de båda budgetåren, som bör uppmärksammas, föreligger däri, att antalet sysselsatta i beredskapsarbeten innevarande budgetår varit betydligt större än föregående budgetår. Konsekvensen härav blir en större medelsåtgång under anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. Däremot kan en motsvarande minskning erhållas i medelsåtgången för sysselsättningsarbeten, som bedrivs med utnyttjande av finansfullmakten.

Arbetsmarknadsstyrelsen har föreslagit, att med anledning av finansfullmaktens utnyttjande anslag skall äskas å tilläggsstat med sammanlagt 31 200 000 kronor, vilket motsvarar dels det belopp om 28 200 000 kronor som genom Kungl. Maj:ts beslut ställts till styrelsens förfogande dels ock 3 000 000 kronor till lån till anordnande av allmänna samlingslokaler, vilka lån beviljas av Kungl. Maj:t. Av praktiska skäl bör samtliga erforderliga anslag äskas i detta sammanhang. Jag behandlar därför i det följande även de anslag som hör till försvars- och kommunikationsdepartementen.

På driftbudgeten erfordras under sjätte huvudtiteln tilläggsanslag till reservationsanslaget till Väghållningen på landet samt i städer och stadsliknande samhällen, där kronan är väghållare: Vissa vägbyggnadsarbeten. Kungl. Maj:t har jämlikt finansfullmakten ställt ett belopp av 11 500 000 kronor till arbetsmarknadsstyrelsens disposition för arbeten, vilka bör bekostas av ifrågavarande anslag. Härutöver bör under samma anslag äskas 3 500 000 kronor, som arbetsmarknadsstyrelsen efter Kungl. Maj:ts beslut förskottat från anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. med anlitanande av den allmänna reserv, som enligt förslag i propositionen 1953: 131 anvisades å tilläggsstat II för budgetåret 1952/53. Nämnda belopp togs i anspråk sommaren 1953 för att genomföra de förberedelsearbeten, som måste utföras under sommaren och hösten för att en reserv av sysselsättningsarbeten skulle finnas förberedd till vintern 1953—1954. Ifrågavarande belopp bör nu återföras till anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. Jag föreslår sålunda, att 15 000 000 kronor anvisas under anslaget till Vissa vägbyggnadsarbeten. Vidare bör i enlighet med arbetsmarknadsstyrelsens förslag till Väghållningen i städer och stadsliknande samhällen, som äro väghållare: Bidrag till byggande av vägar och gator anvisas ett reservationsanslag av 1 500 000 kronor samt till Bidrag till anläggningar för vattenförsörjning och avlopp ett reservationsanslag av 3 000 000 kronor. De under anslagen till Vissa vägbyggnadsarbeten samt Bidrag till byggande av vägar och gator äskade beloppen, sammanlagt 16 500 000 kronor, bör i enlighet med de för ifrågavarande anslag tillämpade reglerna avräknas mot automobilskattemedlen.

På kapitalbudgeten har arbetsmarknadsstyrelsen under Statens affärsverksfonder: Statens järnvägars fond föreslagit ett tilläggsanslag av 3 200 000

kronor. Då de arbeten som avses med detta anslag i stort sett ej har sådan angelägenhetsgrad att de skulle kommit till utförande inom statens järnvägars ordinarie byggnadsprogram för innevarande budgetår, synes kostnaderna för dessa arbeten ej böra belasta statens järnvägars ordinarie stat. Medel för arbetena bör därför anvisas under anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. På kapitalbudgeten bör däremot, som arbetsmarknadsstyrelsen föreslagit, anvisas sammanlagt 9 000 000 kronor under försvarets fastighetsfond. Därav bör under arméns delfond anvisas 191 000 kronor till Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen samt 350 000 kronor till Vissa byggnadsarbeten för armén. Under marinens delfond bör anvisas 350 000 kronor till Vissa byggnadsarbeten för marinen. Under befästningars delfond bör anvisas 1 065 000 kronor till Vissa ammunitionsförråd, 530 000 kronor till Uppställningsplatser för radarstationer, 764 000 kronor till Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier, 410 000 kronor till Anordnande av vissa förråd för marinen m. m. samt 5 340 000 kronor till Övriga befästningsarbeten.

Under fonden för låneunderstöd bör anvisas anslag till Lån till anordnande av allmänna samlingslokaler. Hittills har Kungl. Maj:t beviljat lån om 1 031 750 kronor till samlingslokaler med tillämpning av finansfullmakten. För att erhålla en jämnare sysselsättning för byggnadsarbetarna under vintermånaderna stimulerade arbetsmarknadsmyndigheterna hösten 1953 på vissa orter, där arbetslöshet befarades och där inga andra lämpliga projekt fanns, igångsättandet av byggen för samlingslokaler. Ytterligare lån torde därför behöva beviljas. Arbetsmarknadsstyrelsen har beräknat lånesumman för sådana samlingslokaler, som påbörjats vintertid för att bereda sysselsättning åt arbetslösa byggnadsarbetare, till 3 000 000 kronor. Jag tillstyrker, att detta belopp anvisas.

Behovet av avskrivningsmedel för ifrågavarande kapitalinvesteringar kommer att anmälas av chefen för finansdepartementet.

Beträffande samtliga nu äskade anslag bör gälla, att de skall användas endast i den mån arbetsmarknadsrådet ger anledning därtill. Under innevarande budgetår uppkommande reservationer å anslagen bör få stå till förfogande under nästa budgetår.

Jag övergår härnäst till medelsbehovet under anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. Arbetsmarknadsstyrelsen har begärt ett tilläggsanslag av 43 181 000 kronor. Härvid har styrelsen beräknat ca 27 700 000 kronor för beredskapsarbeten utöver under anslaget tillgängliga medel, ca 16 700 000 kronor. Beräkningen förutsätter, att anslag skall anvisas icke blott för de utbetalningar som kommer att äga rum under innevarande budgetår utan till ett belopp som täcker statens kostnader för samtliga beredskapsarbeten som styrelsen beslutat eller beräknas komma att avsluta under budgetåret. Vidare har styrelsen i det föreslagna anslaget räknat in 5 475 000 kronor till statliga steninköp m. fl. ändamål för vilka särskilda medel inte anvisats under anslaget. Slutligen har styrelsen -- bl. a. för att undvika att finansfullmakten skulle behöva utnyttjas ytterligare under bud-

getåret — under anslaget upptagit en särskild post på 10 000 000 kronor som allmän reserv för skilda sysselsättningsfrämjande åtgärder.

Ehuru det budgettekniskt får anses riktigt att vid medelsanvisningen ta hänsyn till gjorda och beräknade dispositioner, synes det icke nödvändigt att anslag anvisas i hela den utsträckning styrelsen föreslagit. Då beredskapsarbetenas omfattning skall anpassas efter situationen på arbetsmarknaden, är det omöjligt att med bestämdhet förutsäga i vilken utsträckning gjorda dispositioner kommer att fullföljas under ett budgetår. Vidare måste en regelmässig eftersläpning i fråga om utbetalningen från ett budgetår till det därpå följande förutses. Om medel beräknas helt efter gjorda och uppskattade dispositioner blir med all sannolikhet följderna att vid budgetårets utgång en betydande kassamässig reservation kommer att föreligga. Detta synes mindre lämpligt. Jag finner det därför riktigtast att anslagsbehovet beräknas med utgångspunkt från de uppskattade utbetalningarna under budgetåret. Härjämte bör emellertid finnas en marginal som medger viss rörelsefrihet vid oförutsedda händelser. Styrelsen har beräknat utbetalningarna för beredskapsarbeten till 19 000 000 kronor under första halvåret 1954. Då enligt styrelsens uppgift ca 9 000 000 kronor stod till förfogande den 31 december 1953, skulle sålunda för täckande av utbetalningsbehovet erfordras en förstärkning med 10 000 000 kronor. Av de gjorda och beräknade dispositionerna om ca 36 700 000 kronor skulle härigenom 17 700 000 kronor icke täckas genom anslag för innevarande budgetår. Jag finner det emellertid sannolikt, att samtliga ifrågavarande arbeten icke kommer att behöva utföras under innevarande budgetår.

Vid anmälan av årets statsverksproposition, femte huvudtiteln, redogjorde jag (s. 125) för de svårigheter som under innevarande budgetår drabbat stenindustrien och som föranlett att betydande medelsbelopp måst anvisas till steninköp för att uppehålla sysselsättningen inom denna industri. Arbetsmarknadsstyrelsen har numera i särskild skrivelse anmält, att medelsbehovet för inköp av sten under budgetåret kan beräknas till 4 800 000 kronor. Detta belopp bör anvisas på tilläggsstat. Vidare bör såsom styrelsen föreslagit 200 000 kronor anvisas med anledning av att detta belopp — av skäl som jag närmare utvecklat vid min anmälan av statsverkspropositionen (V ht 1954 s. 126) — lämnats såsom bidrag för upprätthållande av driften vid Törefors AB:s sågverk i Töre.

I det föregående har jag anfört, att ett belopp av 3 200 000 kronor, som avses för vissa arbeten vid statens järnvägar, bör anvisas under nu ifrågavarande anslag.

I enlighet med vad jag nu anfört skulle anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. behöva förstärkas med (10 000 000 + 4 800 000 + 200 000 + 3 200 000) 18 200 000 kronor. Härutöver bör såsom en reserv inräknas ett belopp av 5 000 000 kronor. Med inräknande av detta belopp skulle medelsbehovet utgöra 23 200 000 kronor. Såsom jag förut anfört bör emellertid 3 500 000 kronor återföras från anslaget till Vissa vägbyggnadsarbeten till nu ifrågavarande anslag. Anslaget synes på grund härav kunna uppföras med ett avrundat belopp av 20 000 000 kronor.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat skulle sålunda å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 erfordras anslag med tillhoppa följande belopp:

å *driftbudgeten*, egentliga statsutgifter, 39 500 000 kronor, varav under femte huvudtiteln 20 000 000 kronor och under sjätte huvudtiteln 19 500 000 kronor;

å *kapitalbudgeten* 12 000 000 kronor, varav under försvarets fastighetsfond 9 000 000 kronor samt under fonden för låneunderstöd 3 000 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa

A) å *driftbudgeten*

1) under femte huvudtiteln:

till *Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.* ett reservationsanslag av 20 000 000 kronor;

2) under sjätte huvudtiteln:

till *Vissa vägbyggnadsarbeten* ett reservationsanslag av 15 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen;

till *Bidrag till byggande av vägar och gator* ett reservationsanslag av 1 500 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen;

till *Bidrag till anläggningar för vattenförsörjning och avlopp* ett reservationsanslag av 3 000 000 kronor;

B) å *kapitalbudgeten*

1) under försvarets fastighetsfond, arméns delfond:

till *Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen* ett investeringsanslag av 191 000 kronor;

till *Vissa byggnadsarbeten för armén* ett investeringsanslag av 350 000 kronor;

2) under försvarets fastighetsfond, marinen delfond:

till *Vissa byggnadsarbeten för marinen* ett investeringsanslag av 350 000 kronor;

3) under försvarets fastighetsfond, befästningars delfond:

till *Vissa ammunitionsförråd* ett investeringsanslag av 1 065 000 kronor;

till *Uppställningsplatser för radarstationer* ett investeringsanslag av 530 000 kronor;

Kungl. Maj:ts proposition nr 161.

till *Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier* ett investeringsanslag av 764 000 kronor;

till *Anordnande av vissa förråd för marinen m. m.* ett investeringsanslag av 410 000 kronor;

till *Övriga befästningsarbeten* ett investeringsanslag av 5 340 000 kronor;

4) under fonden för låneunderstöd:

till *Lån till anordnande av allmänna samlingslokaler* ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Alf Björnelid.

Sammanställning

utvisande till arbetsmarknadsstyrelsen från beredskapsstatsanslag anvisade belopp, redovisade efter anslag & ordinarie riksstat, samt dispositionen därav per den 31 december 1953.

A n s l a g	Av Kungl. Maj:t till arbetsmarknadsstyrelsens disposition ställda medel	Av arbetsmarknadsstyrelsen dispositionsmässigt ianspråktagna medel den 31/12 1953	Den 31/12 1953 utbetalade medel	Dispositionsmässig behållning den 31/12 1953	Kassamässig behållning den 31/12 1953
1	2	3	4	5	6
Driftbudgeten					
<i>Sjätte huvudtiteln</i>					
Vissa vägbyggnadsarbeten, reservationsanslag	11 500 000	—	—	11 500 000	11 500 000
Bidrag till byggande av vägar och gator, reservationsanslag	1 500 000	357 000	—	1 143 000	1 500 000
Bidrag till anläggningar för vattenförsörjning och avlopp, reservationsanslag ..	3 000 000	—	—	3 000 000	3 000 000
Säger för driftbudgeten	16 000 000	357 000	—	15 643 000	16 000 000
Kapitalbudgeten					
Statens affärsverksfonder:					
Statens järnvägars fond	3 200 000	1 000 000	—	2 200 000	3 200 000
Försvarets fastighetsfond:					
Arméns delfond					
Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen, investeringsanslag	191 000	191 000	—	—	191 000
Vissa byggnadsarbeten för armén, investeringsanslag	350 000	350 000	—	—	350 000
Försvarets fastighetsfond:					
Marinens delfond					
Vissa byggnadsarbeten för marinen, investeringsanslag	350 000	350 000	28 500	—	321 500
Försvarets fastighetsfond:					
Befästningars delfond					
Vissa ammunitionsförråd, investeringsanslag	1 065 000	810 000	21 700	255 000	1 043 300
Uppställningsplatser för radarstationer, investeringsanslag	530 000	530 000	—	—	530 000
Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier, investeringsanslag	764 000	764 000	7 200	—	756 800
Anordnande av vissa förråd för marinen m. m., investeringsanslag	410 000	365 000	—	45 000	410 000
Övriga befästningsarbeten, investeringsanslag	5 340 000	2 576 000	169 000	2 764 000	5 171 000
Säger för kapitalbudgeten	12 200 000	6 936 000	226 400	5 264 000	11 973 600
Summa	28 200 000	7 293 000	226 400	20 907 000	27 973 600